NOVICE

kmetijskih, obertnijskih in narodskih reči.

Novíce izhajajo v Ljubljani vsak teden dvakrat, namreč v sredo in saboto.

Odgovorni vrednik **Dr. Janez Bleiweis.**

Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., scer 3 fl., za pol leta 2 fl. po pošti, scer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XI. V saboto 29. oktobra 1853. *List 87.*

Gotov pomoček zoper krompirjevo bolezin po rusovskih skušnjah.

(Konec.)

V važni reči se človek ne smé prenagliti; zato sem namenil se, prihodnje leto še več in mnogoverstno skušati z vélim krompirjem. Med tem pa sem prebiral časnike kmetijske, zvediti: jeli so že tudi drugod kaj tacega skusili; kar zvém, da v Vitebski okrajni grajšak Losowsky že skoz 4 leta ravno tako ravná s semenskim krompirjem, in da ta celi čas je na njegovi grajšini Ostruwni krompir čisto zdrav bil. Pa tudi temu grajšaku se je le primerilo, da je ta pomoček zvedel, in scer takole: Pred 5 leti, ko je dal krompir kopati na svoji njivi, je, igraje se z majhnim krompirčkom, ga nevedoma v žep vtaknil, in ko domú pridši zapazi, da ga ima pri sebi, ga je vergel za peč, kjer je obležal do spomladi. Spomladi ga najde vsega zvenjenega, in radoveden, ali tak posušeni sad še kalí, ga vsadí. Losowsky se ne more prečuditi ko vidi veselo rast tega krompirčka; še bolj vesel pa je bil, ko je izkopal v jeseni iz te jame veliko lepega in zdravega sada. Odsihmal je bil sklenil vès semenski krompir sušiti dati in tako ravná z velikim pridom do današnjega dneva.

Suhi krompir me je še le opomnil, da tudi druge semena kmetovavci pri nas (na Rusovskem) pred setvijo sušiti dajo, tako: lanéno seme v nekterih krajih, v druzih žito, posebno pa proso; v zahodni Rusii sušijo semensko čebulo, ktero čez zimo v dimnicah shranijo in jo za tega voljo dümka imenujejo. Tudi od kumar in dinj je znano, da po starejem semenu se bolje ponašajo kot po novem; georginje, ktere se pozimi do terdega posušé, rasejo in cvetó lepši od druzih.

Če dalje pomislimo, da krompir ni korenina, ampak da je popovje, mladíka, bomo tudi lahko spoznali, da tisto ravnanje, ki je za korenike dobro, ne mora tudi pravo biti za krompir. Semenski krompir spravljati, ki se ni posušil, je napčno. Morebiti da nekterim kajžarjem krompir le za tega voljo manj gnjije, ker mervico svojo čez zimo pri sebi v hiši spravljeno imajo.

Čmu tedaj novo seme iz ptujih krajev naročevati? Čmu krompirjeve kalí saditi? Čmu iskati namestnikov krompirjevih, čmu ulúka in druzih sadov, kteri so proti krompirju kakor noč in dan!

Naj vsak, ki ta božji dar sadí, ga pred posuší, in zvenjenega naj sadí, in kmalo bo vse bolezni konec! *)

*) Mož veliko obeta; Bog daj, da bi resnica bila! Pomoček je lahak, da ne more ložji biti. Vred.

Sušiti se pa dá semenski krompír na več viž: ali 1) berž po tem, ko je iskopan bil, v nalaš napravljenih sušivnicah (pečéh), ali 2) pri majhnih kmetijah v zlo gorki hiši, kjer naj, pa ne predebelo nasut, do spomladi ostane, ali 3) če je čez zimo vès zdrav ostal, v zlo zakurjeni izbi en teden pred sajenjem.

Toliko mora krompir posušen biti, da zvene in se zgerbanči.

Hitro ga posušiti je bolji kot počasi. Bolje je tudi ga koj v jeseni posušiti, zakaj? — zato, ker vsak krompir čez zimo nekoliko močnatih delov zgubí; ta zguba se pa odverne, ako se krompir berž v jeseni posuší. Na spomlad naj se krompir zgodaj (rano) sadí.

Tako svetje po omenjenih večletnih skušnjah rusovski deržavni svetovavec in učenik v kmetijski učilnici Gorygorečki gosp. A. N. K. Bollmann.

Temu svetu, poterjenemu tudi po naših domačih skušnjah, dostavimo mi le to: naj se primejo vsi kmetovavci te skušnje, in naj vsi zvenjeni semenski krompir sadijo.

Storiti to je lahko; škodovati ne more nikakor. Naj se tedaj za semenski krompir že zdej zdrav odloči, čez zimo po danem nauku spravi v gorak kraj, pa tako, da ne bo kalíl, ampak zvenil, in kar ga bo čisto zdravega ostalo, naj se sadí zgodaj na spomlad.

Naj bravci „Novíc“ to svetjejo vsim kmetovavcem!

Pregled novih živinozdravniških skušínj za vsacega gospodarja imenitnih *).

Skušnje z otrobi so učile, da goveji želodec otrobe tudi s plevami vred popolnoma prekuhati ali prebaviti zamore, in da oljnati del otrobov mleko mastno naredí, to je, iz tacega mléka se napravi več sirovega masla (putra).

Snažnost pomaga prešiče hitrejši izpitati (odebeliti). Nek kmetovavec je imel 12 prešičev; bili so vsi enake teže, ko jih je pitati začel; pital jih je skoz 7 tednov. 6 izmed njih je vsaki dan čedil s ščetjo (kartačo) in čohálom (štrigelnom), 6 pa ne. Čeravno je šestero snaženih 6 meric graha manj snedlo, je vendar vsak izmed njih okoli 30 funtov več vagal kakor uni, ki niso bili ščetani in šterglani.

Bolni krompir, dokler ni popolnoma zgnjil in ako se je prešičem in kravam le po malem vživati dajal, ni škodoval ne zdravju ne mléku. Če je bil pa popolnoma gnjil in v čern sok zmehčan prešičem po-

*) Iz letopisa Kanstatt-ovega pod naslovom: Jahresbericht über die Leistungen in der Thierheilkunde von Canstatt. Vred.

kladan, so poginili v 1 ali 2 dnéh po hudem vnetju in snetju želodca in čev.

Znamnja dobro molžne krave so: 1) veliko in mehko vime; na Holandskem posebno živinorejci na to gledajo, da tisti del vimenove kože, ki je zadej med stegnama, je prav mehak in ima veliko luskinic na sebi, ki se kakor prah lakko odpraskati dajo; 2) velike mlečne žile; 3) da je med vsakima dvéma vertencama skor ravno na sredi herbta globína viditi, taka živina ima večidel tudi precej širok herbet in križ; 4) če so žile na presredku, to je, med ritnikom in sramnico, prav očitne; včasih so bolj na strani v gubah kože skrite, in se prikažejo še le, ako se koža nad presredkom z roko močno stisne. Po skušnjah Magne-ta so te žile naj gotovši znamnje posebno dobre molžne krave; 5) Guenonovo mlečno zercalo ni zanesljivo.

(Dalje sledí).

Starozgodovinski pomenki.

Častje indiškega Boga Skanda na rimsko-slovenskih spomenicih.

Razložil Davorin Terstenjak.

(Konec.)

Vsaki čitatelj pozna povest od celovškega sana; kteri je ne pozna, naj jo bere pri Wagneru v bukvah: „Topographische Beschreibung des Herzogthums Kärnthen“. Al manj znana je povest poljskega Kraka, ktero iz Kadlubekove zgodovine (Vinc. Kadlubek Hist. Polon ep. IV.) posnamem, in která se tako glasí: „Na povratku iz Koroškega pokliče Krak (Cracus) vse Poljce v zbor. Poljci želeči večin spomín Kraka imeti, so osnovali krasno mesto okoli spodnje pečíne, ktero so po imenu njegovem Krak Krakovio zvali. Bil je pa v berlogu neke skale zmaj strašne grozovitosti, ki so ga nek Olophagum (vse požerečega) imenovali. Vsaki teden se je moralo požrešni pošasti določeno število goved žertovati (darovati), namest kterih, ako bi jih ne bili poljodelci žertovali, bi bilo ravno toliko človeških glav zmaju zapadlo. Tisti Krak, pervi Poljski kralj, je slul pred Kristusovim rojstvom več kot 400 let, pred Aleksandrom Velikim pa blizo 100.“

Ne veliko različna je koroška povest, samo da so povestničarji velik anachronizem storili, ker to povest so med 7. in 8. stoletje po Kristovem rojstvi postavili [1]).

Ta povest ni samo neskončno važna za mythologa, temoč tudi za zgodovinoslovca. Že Nestor [2]), ruski letopisec, pravi, da so pervi Slaveni prišli iz Norika v severne kraje, — Kadlubek dá tudi iz Koroške Kraka priti in sicer 400 pred Kristusovim rojstvom. Ta opazka je znamenita, ker je brez dvombe preselovanje Slavenov iz Helvecie, Vindelicie in zapadnega Norika čez Tatranske gore (Karpate) se začeti moglo zavoljo izselovanja Celtogallov, ktero historiki med leto 388—382 pred Kristusom stavlajo [3]), čez Alpe in Rajno. Tisk Celtogallov je vzročil, da so v Helvecii prebivajoči Slaveni dalje naprej rivali proti baltiškem morju, in tako basen Skanda-Krakov (Krokov) do Vltave in Visle prinesli.

Da je pravlica od celovškega sana starejša kakor iz 7., 8. ali 9. stoletja po Kr., nam poterdujejo lastna imena na rimskih kamnih, ktere so iz Skandatovega častja vzete in podobe sanov na rimskih kamnih, kakor tudi ime SAANIVS in DRACONIA. Še žive vspomene na Krakovo častje imamo, in sicer predmestje Krakovo v Ljubljani [1]) in ime vesí Krakau v gornjem Štajeru.

Koroške zgodovinarje, posebno pa visokoučenega g. barona Ankershofen-a, kteremu se pri tej priložnosti očitno zahvalujem za prijazno sprejetje in pripomoč, ktero mi je skazoval, ko sem letos v celovškem lepo uredjenem historiškem muzeji si gradiva nabiral za domačo zgodovino, živo opomnim: naj povest od celovškega sana vsestranski uvažavajo.

[1]) Povesti od umorjenja drakonov (lindvernov) se pri severnoslovenskih narodih pogosto najdejo, to je znamnje, da je basen o Kraku bila občinska (glej: Tkany II. stran 158.) Že ostrounmi Rakowiecki (pravda ruska I. str. 160, 166, II. str. 303) je Kraka in Leha za basnoslovske osebe imel. Mi bomo v članku „o Norei, o Čehu, Lehu, Mehu“ itd. obširneje govorili. Tudi ruske povesti poznajo drakoubivca in njegovo ime je Kurilo, nekteri pišejo Čurilo (k = č, primeri *k*ača in *č*ača, *k*etna in *č*etna). Ali ni Kurilo prestavek priimena Kartikeja?

[2]) Nestor, edit Simkovski 17. 18.

[3]) Dion Sic. XIV. 313.

[1]) Ne daleč od Krakovega (poldrugo uro) še stojí hiša, ktera se velí „pri Škandru!“ Tudi kraj Škanderče opominja na Skanda. — Koliko čisto indiških imen še je na Kranskem najti: Škander, Čander (kar pomeni mesec), — Ažman kar v sanskritu pomeni pečina, skala, Felsen, Klippe), — Vega, kar pomeni berzost, velocitas — Berzavina, Caelerina, Celerinus, — Čunder, Šunder, kar pomeni služevni, — Arko, kar pomeni toliko kot Jarin, Jerala, Jarsa (jarko solnce). Prosim slovenske rodoljube: naj mi takošne imena nabirajo in pošlejo, kterih korenika ni slovenska ali nemška. Pis.

[2]) ? Vred.

[3]) Ali tudi Kranja, Ukranja? Vred.

Slovensko slovstvo.

Slovensko berilo za V. gimnazialni razred.

(Konec.)

Namesto novega *ti* (hic) stoji v berílu po večíni govornikov in pisavcov dozdanjih *ta*, zato ker govoré Slovenci po besedah gosp. sostavljavca ali *ta* ali pa *te*, — *ti* ali *ta* pa nikoli nikjer; toti kakor tisti se sliši, *ti* pa ne. Res, da bi se bolje ujemalo *ti*, *ta*, *to* po izgledu lepi-a-o; ali slovničar nima pravíce oblik, med ljudstvom nerabljenih, samovoljno ustvarjati, zato, da bi bila ena izjema manj v slovnici.

Kranjec, Kranjsko, ne Krajnec, Krajnsko. Izpeljava iz besede „kraj“ (zato ker dežela na kraju leží), ne velja [2]). Štajerski Slovenci izgovarjajo razločno „Kranjec“ ne „Krajnec“. Gorenci, ki izgovarjajo: kon, pán, namesto konj, panj, pravijo Kránc, Kránsko; ker pa pišemo konj, panj itd., moramo pisati tudi Kranjec, Kranjsko; zakaj da mora *j* v besedi biti, ni dvomiti. Dolenci (kranjski) izgovarjajo: Krajnec, Krajnsko; ali oni izgovarjajo tudi: kojn, pajn, zajn; ker pa pišemo: konj, panj, zanj itd., moramo dosledno tudi pisati Kranjec, Kranjsko, ne Krajnec, Krajnsko [3]). Po misli gosp. Miklosiča se je naredilo ime Kranjsko, Kranja iz imena „Carnia“ po prestavi glasov, kakor v staroslovenskem iz „Polikarpa“ — Polikrap.

Kakor večjemu delu pisavcov je tudi g. Miklosiču pisava po izpeljavi še imenitnejša od pisave po izgovarjanju. Zato piše: Kosezki, francozki, možki, težki — iz: Kosez, Francoz-a, mož-a, težek (težák). Prav za prav bi se moralo pisati: Kosez-ski, francoz-ski, (primerjaj tem oblike: francozovski, rusovski); ker je pa *s* iz govora popolnoma izpadel, in ker ga ni doslej nihče pisal, naj ostane pri starem. Kdor pa piše: francoski, angleški, moški itd. po glasu, mora pisati dosledno tudi namesto: skubsti, povedka — sku*p*sti, po*v*etka itd. Druga je, na priliko, z besedami: beraški, nemški, laški itd. namesto: bera*čs*ki, nem*cs*ki, la*hs*ki; tukaj so se spremenili *čs*, *cs* in *hs* v *š*; ondi je pa *s* izpadel, in *z*, *ž* se glasita le zato, kakor *s*, *š*, ker na koncu zloga stojita: francoz-ki, anglež-ki (po glasu francos, angleš), pa tudi zato, ker pred *k* stojita. Pred terdimi prehaja namreč mehki glas tudi v terdega, kakor terdi pred mehkim v mehkega: s klinom, z gnojem.

Tukaj naj stojí opomba, da je v staroslovenščini

končaj narečij iz prilogov na „ski“ — „ški-a-o“ vedno i ne o, toraj je ta izjema tudi v berilu obveljala; na priliko: to slovensko dete zna po slovenski in (po) laški, ona se možki vêde itd. Večjidel Kranjcov izgovarja tudi po lašk', nemšk', možk' itd.

Ker je to berilo slovensko, ni hotel gosp. sostavljavec nič neslovenskega va-nj jemati; oblika in beseda je slovenska, bodi si kjerkoli med Slovenci navadna. Sicer naj bo staroslovenščina zvezda danica, ki nam pravo pot kaže, na ktero se moramo toraj pisaje po slovenski vedno ozirati, ako nečemo zahajati.

Nekaj malega je po spregledbi ali pa po tiskarskem pogrešku ostalo; to pa naj nikogar ne moti, n. pr.: po Sniadeckomu namesto: po Sniadeckem; na kakih treh mestih stojí jega, jemu namesto: ga, mu, ali njega, njemu; v spisu „brezzakonje“ predaj namesto pródaj; enkrat ali dvakrat medianski, perzianski brez *j*, namesto z *j*, in še kaka taka mervica v preveliki naglosti. Gosp. sostavljavec prosi toraj vljudno gospode učenike, da bi take mervice blagovoljno po priliki sami popravljali.

Narodske šege.

En dan na piru (ženitnini) v Krajni (vojaški granici).

Nekega dné pridem k svojemu prijatelu, ki se je drugi dan po dohodu mojem ravnal na pir (svatbo ali ženitnino) k svojemu rojaku. „Zbilja (a propos), dragi brate! bi li htel iti z nami na pir“. Moj rojak udaje (moží) svoju hčer za mladega častnika (oficira); mislim, da ti ta zabava ne bo dodijavna (nadležna)“. „Zakaj ne?“ — velim jaz — „bom gotovo kaj novega vidil in čul, in to mi je drago“.

Ko dan svane, se na tašče (tešče) podamo na pot. Ne gremo še četert ure, kar se mi pred očí postavi na zapadnem boki podložnega berda lepa bela zidana hiša na sred velikega z živim plotom ograjenega verta, okoli lep slivár. Na vhodu v vert stojí lepa tanka, ko vila v belo oblečena divica, ki vsakega prihodnika objemši in na obe lici poljubivši v hišo iti pustí. Ko jaz pridem na versto, jej za šalo velim: „Draga nevesta, zanesi meni s svojim poljubcem“. — „A boga mi“ — veli ona — „ako vas ja ne poljubim, nečete imati delka kod stola moga“. „Tak me, krasna! ljubi, ako mi drugačje ulaza (vhoda) nedovoliš“ — velim jaz.

V prostorno sobo stopivši ne najdemo nič druzega ko prosén hleb na goli mizi, okoli mize prazne klopí. Vsedemo se na klop, pričakovaje, da bomo, kajti nismo doma ručka dobili, tù zajterkvali. Z nekim starim krajščinikom se v pogovor spustim in se tako zabúnim, da nisim nič vedel, kadaj je nevesta s svojimi rojaki odšla na poroko. Ženin ni s svojimi (rojaki) sváti prišel po njo na dom, kakor je pri meni navada.

Ko se poldne približa, se začuje strelja grom, pesme o „Kraljeviču Marku“ se razlegajo gromotno po zraku, in muzika svira mično vmes. Dvé divici čuvši ta glas se zasučete okoli miz, ki so bile v enem okatrenu (trenutku) previdene z vsim orodjem za jesti.

Svatovi pridši se po redu svoje časti okrog miz zversté, mladencom (ženinu in nevesti) pervo mesto pustivši; ženstvo zasede zadnje klopí. Jedi se, z juho in govedino začemši, neprestance nosijo na mize tako, da so se na zadnje pod pečenimi kokoši, racami, tukami (purami) in poviticami popolnoma šibile. Le za vino je bilo joj. Lesena plošnjasta posoda, ki je deržala okoli 18 verčev (bokalov) in previdena s cevjo, je hodila okrog grozno počasi od soseda do soseda, ki so vzajemno ljubav si s tim skazovali, da sta jo vselej dva deržala, dokler je srednji pil, in pivši se zjokal, ne vém, ali od mila, da ga je tako ljubeznjivo okrepila, ali od tuge, da se je ž njo za dolgo časa oprostil. Bilo nas je, ki smo na zaželjeno kot kanje čakali okoli 150 glav! O zdravíc ni bilo ne duha ne sluha, kar mi se je čudno zdelo, — morebiti je bila tega čutara kriva?

Mladi možje, celò isti častniki želodcu nekoliko zadovolivši, se začeli tako gromovito dva po dva prepevati razne pesmi junaškega obsežka, da bi, kakor pravijo, gromečega boga slišal ne bil. Tudi mene je bil moj sosed pregovoril, da sim jo z njim zatulil *). Muzika se vé da se je le pri plesu glasila.

Ob enajstih v noč je nevesta vsakemu pirniku dala robec (ruto) v dar, in po tem se je za njo darovanje začelo, ki se je ravno tako, kakor med belimi Krajnci godilo. Se je nevesta s solzami borila, so jej prec godci šalivi tako zakrožili, da se je žalostna revica večkrat nasmejala, — šala, ki bi si je krajnski in štajerski godci nikakor ne upali dovoliti.

Tù sim tudi zvedil, da tam Horvate iznad Karlovca ob Vukasovičevi cesti, kakor tudi bele Krajnce, nazivajo Brajce. Zakaj nek? Kobe.

Novičar iz slavenskih krajev.

Iz Siska 19. oktobra. **B.** Ravno nam je došel parobrod „Sava“ s žitom naložen, ktero je za Laško namenjeno. Lahi bojo letos drago polento jeli: turšica je že tù po 3 fl. 30 kr. vagán.

Iz Sorice 21. oktobra. Kdor se je že vozil iz Loke po Selški dolíni proti Sorici, prepričal se je lahko, kako slaba je bila cesta sem ter tje. Pa saj ni mogla bolja biti. Pomladi, kadar je sneg skopnil, so župani po svojih županijah tlako za cesto napovedovali kmetom. Ti so prišli, in vsak je posipal in popravljal svoj kos ceste, kakor je vedel in znal, kar velikrat pa tudi, kakor se mu je ravno zljubilo, ker ni imel ne umnega vodnika, ne zapovednika pri svojem delu. Torej se je godilo, da so tlačani, namesti blato s ceste podergniti in jo potem s pripravnim peskom posuti, blato kar pri miru pustili in na to blato novega navozili. Kadar so tako prav po tlačanski cesto bolj pokazili kakor pa popravili, do druge pomladi se je potem večjidel ni nikdo dotaknil. Naj so jo kolesa še tako vderle, naj so jo v deževnem vremenu hudourniki še tako razderli, skopali, ali zasuli, da se je le, če tudi z veliko nevarnostjo, peljati zamoglo, hajd! dobro je bilo.

Vsim omenjenim in neomenjenim zlegom v okom priti, in cesto zmeraj, kolikor moč, v dobrem stanu imeti, bodo naš prečastiti gospod okrajni poglavar od Loke do Sorice postavili tri cestarje. Nastopili bodo ti o vsih Svetih svojo službo. Pervi bo od Loke do Dolenje vasí, drugi od Dolenje vasí do pokritega mosta pod Sušo in tretji od tù do konca v Sorici. Njih opravila bodo: cesto posipati, manjše škode na njih popravljati, večje pa dotičnim gosposkam naznanjevati, z besedo: skerbeti, da bo cesta povsod in zmeraj v dobrem stanu. Primerno potrebno cestno orodje in naletno plačilo jim bo plačevala okrajna (kantonska) denarnica.

Druga ravno tako previdna in modra naredba gospoda okrajnega poglavarja pa zapoveduje, da si morajo soseske, kakor hitro in kolikor je mogoče, vse pripravno gasivno orodje za ogenj omisliti. Kadar si ga omislijo, morajo povedati in gospod okrajni poglavar sami ga bodo potem ogledali, ali ogledati ukazali. Pričakovati zamoremo tedaj od posamnih županov, da se ne

*) Tukaj mi se prilika ponuja omeniti mnenja nekega v muzíki jako zurjenega župnika, ki terdi, da si beli Krajnci s popevanjem „Kraljeviča Marka“ gerla tako habijo, da jim zbog tega postajejo nespretna za bolj umetne napeve. Ta je pa bosa! kajti se jih nahaja med takimi pevci mnogo, ki znajo vsaki štajarski in krajnski napev drugač lepo zapeti kot omenjeni gospod z vsimi svojimi notami. Pis.

bodo obotavljali iskaje praznih izgovorov in ugovorov, ampak si prec oskerbeli po svojih županijah tako potrebno gasivno orodje, ktero so „Novíce“ že tolikrat priporočale, in brez kterega bi celò nobena vas biti ne smela. Saj bo vse to le njim samim v prid in hasen!

Soriški.

Dopis iz Snežniškega grada 25. oktob. Pretekli teden je grajšinski gojzdnar v gojzdu kake tri ure od Šneperske grajšine na medveda naletel, ki se je kakih 8 korakov od njega po koncu vzdignil in proti njemu koračil. Gojzdnar strelí dvakrat na-nj; medved že precej po pervem strelu zadét na tla telebi; ker pa puška ni bila s kroglo nabasana, ampak le z obličkami (šreteljni), torej zver ni bila vsmertena; se tedaj po koncu spravi in nad svojega morivca plane, ga za roko popade, s taco pa od zadej zgrabi in kakih 6 korakov deleč verže. Logar, kteri je imenovanega gojzdnarja spremljeval, sproži tudi svojo puško, da bi bil medveda vsmertil, ali strel mu odpové, zatorej se medvedu vmakne. Gojzdnar je bil v smertni nevarnosti, ako bi se medved ne bil k psu obernil, ki ga je sčipal, in je tako gojzdnarja popustil, ki k sreči ni nevarno ranjen.

Medveda ni bilo mogoče potem dobiti; nadjati se je vender, da je konec storil. Pa takih gostov je še v našem gojzdu več.

D—n.

Iz Moravč 24. okt. Ne da bi hotel s tim svojim dopisom „Novícam“ novo prigodbo naznanjati, ker to, kar jim pišem, se je primerilo 26. dan p. m., ali popisati hočem le bravcem strašno in zares čudno in svojoglavno moč strele, ki je v pravem pomenu besede razsajala omenjeni dan po cerkvi sv. Miklavža.

Sv. Miklavž, čuvaj gornje Save, patron brodnikov, varh ladij, ki tako veličastno gleda na vse straní, komu je pač neznan? Hudih valov dokaj je že slišal šumeti ob svojem podnožji, al kaj tacega se mu je javaljne še kadaj primerilo!

Trikrat zaporedoma strela vdari, in taka strela, da je bila vsa cerkev v ognji; tù doli v Moravčah in unkraj Save se je tako treslo, da so okna klepetale. Strela prelomi magnet in ga verže doli v berdo, preterga jabelko na turnu, železo prelomi na verhu, v sredi in pri tleh (pomniti je, vse trikrat tikoma tam, kjer je sostavljeno bilo), in vdari pri tleh skoz turnski zid v žagred, kjer kamne turnskega zida razdrobí in napravi široko luknjo. Tù žagredsko omaro proč odríne, razdrobí duri dvéh zgornjih omaric, srednje pa s pozlačenim kelhom se ne dotakne; predale razbije, da klinci proč stojé, in gré skoz nasprotni zid, ter tako luknjo naredí, da bi človek zlezel skoz. Verže zunaj težko mautno trugo proti cerkvenemu obzidju, turnske stopnice vzdigne, in neke škodlje, pod stopnicami zložene, s toliko močjo zabije v stopnice, da jih ni mogoče vùn iztergati. Druga strela gré iz žagreda, kodar predere vrata, not v cerkev; razbije pol velikega altarja, da altar omahne in bi padel bil, ako bi se ne bil naslonil na tabernakel. Stranske podobe svetnikov položí na tla, angelja izverha postavi v klop, deske in klince in svečnike iz velikega altarja zažene doli za velike vrata. Perte na altarju zvije vkup, in jih na stopnice dene; iz svetilnice pa verže olje in bombaž proti strani — v bandero. Prižnici pobere nekaj šopkov in razbije spodno rožo; s stranskih altarjev pomeče table, eno razgerne lepo po altarju, eno proti strani na zid nasloni. Okna vse čisto razdrobí, da ne najdeš za dlan velikega stekla več; z drobnimi čepincami je nastlana cerkev. Na zadnje izdere kamniti prag velikih vrat, in jo vdere doli po bregu. En delj gré v germovje, samo da pred za čevelj na široko cerkovnikovo ajdno njivo preora; en slabeji del gré proti cerkovnikovi hiši, pa oslabí, in kakor kertični rov malo pred hišo pogine v zemljo.

Posebno poredna je še strela na koru bila; tù odprè zaklenjeno omaro ondi shranjenih svetilnic, eno narazen potegne, in eni izmed štirih steklov kotnega vjame, ga razbije, eno čepinico pustí na koru, druge verže v sred cerkve. Smoda ni bilo nikjer nič.

Ali ste slišali že kaj tacega? In resnično je vse. Naj poredniši razbojnik bi si ne bil vsega tega izmislil, kakor ta poredna strela. Vse je razdjano, še le nov veliki altar je razbit,— in cerkvica grozno revna. Brodniki so nekdaj sv. Miklavža častili, — al zdaj jim hlapón lajte pred nosom memo vleče, in pred siti horvaškega vina so zdaj ob vodi, pa sv. Miklavžu tudi darovati ne sterpé. Bogati žitni kupci v Ljubljani bi znali še hvaležni biti varhu svojih ladij, sv. Miklavžu.

Vončina.

Iz Ljubljane. Od licealne knjižnice v Ljubljani in od muzeja v Dolu (Lustthal) predsednik družtva zgodovinskega v Zagrebu slavni gosp. Ivan Kukuljević v svojem poslednjem potopísu takole piše: „Na povratku svojem iz Mletk (Benedk) sem v Ljubljani sopet obiskal licealno knjižnico, v kteri sem se prepričal, da njena zbirka glagoljskih rokopisov med naj bogateje zbirke našega carstva spada, in da bi staroslavenskim filologom od velike koristi bilo, ako bi šli za en teden ali za celi mesec v Ljubljano rokopise tiste natančniši preiskavat. — V lepi zbirki rajnega barona Erberga, v njegovem gradu Dolu, dvé uri za Ljubljano, našel sim dokaj stvarí, sosebno umotvorov (umetnih izdelkov), kterih se tù nadjal nisem. Tù imel sem priliko obogatiti svoj imenik umetnikov jugoslavenskih z imeni nekterih dosadaj mi neznanih slovenskih umetnikov, in tudi pomnožiti imenik izdelkov, — izdelanih od mož našega naroda. Zraven lepega muzeja ali zbirke starín in umetvorov je tukaj tudi imenitna knjižnica in bogat arkiv; za tega voljo svetjem vsakemu preiskovavcu slavenske povestnice, naj na svojem potu skozi Ljubljano v Italio nikar ne zanemari zbirke Dolske, kjer bo marsikaj našel, česar drugod zastonj išče“. (Neven.)

Novičar iz mnogih krajev.

Povračilo, ktero bojo gospodarji za opoldansko jed, ktera se popotnim soldatom dati ima, od vsih Svetih naprej skozi prihodnje leto iz cesarske dnarnice dobivalo, je določeno za spodnjo Austrijo po $8\frac{1}{2}$ kr., za Austrijo nad Anižo in Koroško po 6 kr., za Štajarsko, Česko, Marsko, Šlezko in Krajnsko po 7 kr., za Tirole in Laško 9 kr., za Teržaško, Istrijo in Goriško po 8 kr., za 12 izhodnih kresij Galicije, za Dalmacijo in Bukovino po 4 kr., za 7 zapadnih kresij Galicije, za Horvaško, Slavonsko in Erdeljsko po 5 kr., za Ogersko in Vojvodino po $5\frac{3}{4}$ kr. — Vožnja po celi novi železnici čez goro Semering od Mürzzuschlaga do Glognice nazaj, ni terpela unidan več kot 1 uro in 37 minut; skoz veliki predór (tunel), ki je 780 sežnjev dolg, terpí vožnja $3\frac{1}{2}$ minut. — Novi deželni poglavar Štajarskega, grof Strasoldo, nastopil je svojo službo 24. t. m. — Prihodnji mesec bo nek že telegraf med Horvatijo in Dalmacijo dodelan. — Iz Turčije še ni nič gotovega, kakor to, da so nek vse angleške in francozke vojne barke v Dardanele prijadrale, pa, kakor se pravi, ne da bi se v vojsko vtaknile, ampak le kot priče vojske! Turki so za dnar v silni zadregi, zato je odstopil dozdanji minister dnarstva. — En Angež je obhodil celi svet v $6\frac{1}{2}$ mescih; pred so se potrebovale 3 leta za pot okoli sveta; odkar so parobrodi znajdeni, se zamore ta pot v 3 mescih storiti.

Natiskar in založnik *Jožef Blaznik v Ljubljani.*